

DOSSIER DE PREMSA

La casa Gralla

El periple d'un monument

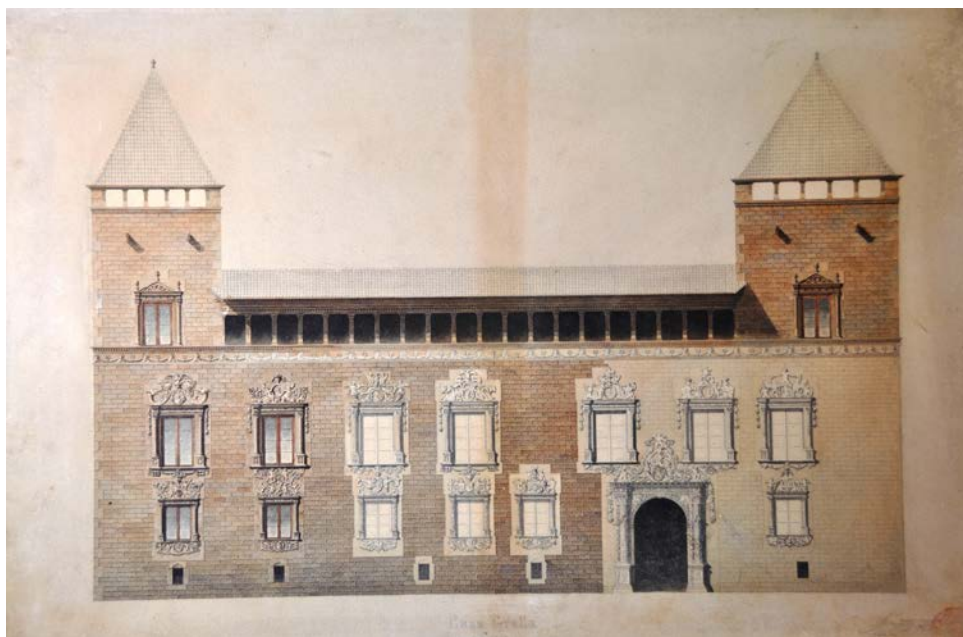
MUHBA Plaça del Rei
Exposició del 17/03 al 22/05/2016

Exposició La Casa Gralla. El periple d'un monument

La casa Gralla va ser una de les més admirades de Barcelona per l'ornamentació escultòrica renaixentista que des del segle XVI n'embellia la façana. No va salvar-se del declivi en els darrers temps en mans de la noblesa ni de l'enderroc, tot i que la façana va estar a punt de mantenir-se com a entrada monumental del carrer Duc de la Victòria que s'obria per a la promoció immobiliària.

Finalment, les pedres treballades van ser adquirides per refer la casa en un altre indret i llavors va començar un llarg periple. El prestigi de la casa Gralla va ser destacat pels viatgers i els historiadors al llarg dels segles i font d'inspiració per a l'arquitectura historicista, fins al Modernisme. Les apostes per reconstruir-la mostren tant el seu potencial de representació social com els límits de les actuacions en el patrimoni de la ciutat, fins als nostres dies.

L'exposició mostra per primera vegada el quadern de notes sobre la Casa Gralla de l'arquitecte Elies Rogent, de 1856 i la col·lecció de dibuixos extraordinàriament acurats de la façana, obra del pintor i escenògraf Francesc Soler i Rovirosa, de 1857.

Dibuix de la casa Gralla Joan Fatjó, 1889-90, Aquarel·la sobre paper, Museu d'Història de Barcelona

Entre el gòtic i el Renaixement

En temps de Ferran II, superats els estralls de la guerra civil, va començar una època de recuperació. La població de Barcelona va créixer fins a 30.000 habitants i es va reanimar l'activitat constructiva. Tanmateix, les institucions i el patriciat urbà no van abraçar amb entusiasme el nou llenguatge arquitectònic i ornamental.

L'absència d'un nucli cortesà impulsor i les reticències de les elits urbanes van retardar i afeblir l'arribada a Barcelona de les formes del Renaixement, que van tenir una difusió més escassa que a l'altra gran ciutat litoral de la Corona, València, i que, sobretot, es van aplicar com a repertori decoratiu en edificis de fort bagatge gòtic. L'acceptació i ús del llenguatge renaixentista com un sistema complet, com en el cas de la façana de la Generalitat, construïda per Pere Blai entre 1597 i 1619, no es va produir fins avançat el segle XVI.

Barcelona l'any 1563, per Antoon Van den Wijngaerde. S'hi aprecien la nova muralla i la porta de Mar, acabades de construir.

Österreichische Nationalbibliothek, Viena

Una casa a la “romana”

La casa pertanyia, des del principi del segle XIV, a la família Desplà. L'any 1506, Anna Desplà es va casar amb Miquel Joan Gralla, alt funcionari reial, i el 1518 van dur a terme una reforma de l'edifici, estimulada per la concessió a Gralla del privilegi de cavaller; els consellers de Barcelona li van atorgar pedra de Montjuïc i aigua de la conducció pública. La façana es devia fer el 1518 o en una reforma posterior, cap a 1531, després de casar-se el fill, Francesc Gralla Desplà, amb Violant d'Hostalric-Sabastida. La casa Gralla esdevé el primer gran exemple de les tendències renaixentistes en l'arquitectura de Barcelona: un edifici d'organització gòtica amb un repertori decoratiu “romà”.

Façana de la casa Gralla

Fotografia. Autor desconegut, 1856 Arxiu Fotogràfic de Barcelona

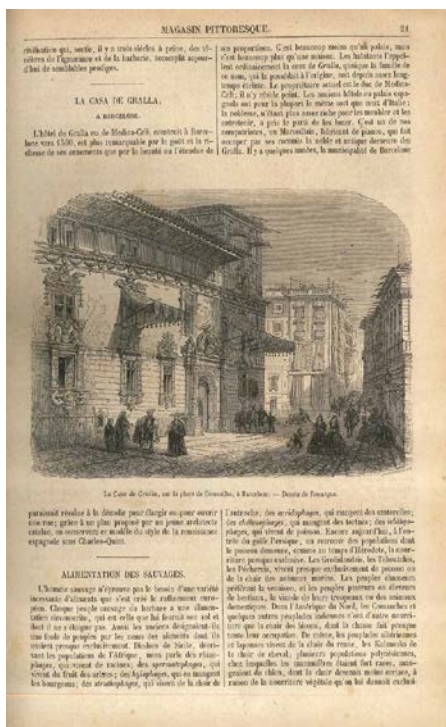
Escut de la família Gralla- Desplà- Hostalric- Sabastida

Detall d'una llinda interior de la casa Gralla, avui com a llar de foc de la Torre Pallaresa, Santa Coloma de Gramenet. Fotografia de Judith Urbano

Valoracions

La historiografia del segle XIX va seguir la línia dels segles anteriors, en especial Antoni Ponz, i va valorar la casa com un dels primers i millors exemples del Renaixement a Barcelona, atenent a l'ornamentació. La definició com a edifici “de gust gòtic i modern” dels “primers albars del Renaixement”, al qual es podia aplicar “el dictat de plateresc”, efectuada per Pau Piferrer a *Recuerdos y bellezas de España* (1839), va ser represa amb accents diversos per Pasqual Madoz, Antoni de Bofarull i Andreu Avel·lí Pi i Arimon.

L'interès per la casa no va decaure amb la demolició, el 1856, com va expressar l'any següent Josep Puiggarí, i es va mantenir al llarg del segle XX, en termes no tan distants dels de Piferrer: una obra gòtica amb una delicada i primerenca façana de gust “romà” que no seguia, tanmateix, les regles de la composició renaixentista. Les vicissituds de l'enderroc i de la trajectòria posterior de l'edifici també han rebut l'atenció dels historiadors amb diversos estudis, entre els quals destaquen els d'Agustí Duran i Sanpere el 1934 i de Joaquim Garriga el 2004.

Le magasin pittoresque, vol. xxv
Pau Piferrer, 1839 Édouard Charton, París, 1857

“En la calle que llaman de la Cucurula hay una casa, creo que perteneciente a los Cardonas, de estilo medio, con una linda portada, que consiste en dos columnas corintias arrimadas, un buen escudo de armas encima, muchas labores en el arco, y medallas en sus enjutas. Cada ventana tiene por ornato un cuerpecito de arquitectura, que hace buena armonía con la portada. Sobre las ventanas, y en otras partes de dicha fachada hay adornos de grotescos, vichos, mascarones, y otros caprichos que se usaron cuando la mejor arquitectura se empezaba a descubrir. Creen algunos que esta obra la hiciese un tal Forment, a quien se atribuye alguna otra de aquel estilo en aquella Ciudad.”

Antonio Ponz, *Viaje de España*, vol. 14, 1788, Madrid, 1772-1794

Enderroc i oportunitats

A mitjan segle XIX, la casa Gralla, igual que el Palau Reial Menor, es trobaven en el punt de mira com a construccions antigues, en mal estat i poc funcionals que, per la seva gran superfície, podien permetre nous vials i edificacions. Josep Martí la va adquirir als Medinaceli, juntament amb altres finques veïnes, amb vista a obrir un nou carrer que vertebrés la promoció immobiliària entre Portaferriassa i Canuda. L'obra es va fer imminent el 1855 i va desvetllar l'interès per l'edifici amb un ressò notable a la premsa.

Els enderrocs van començar el juliol de 1856. Amb l'obra en marxa, la solució proposada *in extremis* per Miquel Garriga i Roca de salvar la façana, reconvertida en entrada d'un gran passatge basar –a París triomfaven llavors les galeries comercials– no va ser acceptada per la propietat. Sí que va tirar endavant la compra de les pedres treballades per part de Josep Xifré Downing, fill de l'indià, per refer la casa Gralla a la finca familiar de Sant Martí de Provençals (on ara hi ha l'Hospital de Sant Pau). L'encarregat del desmuntatge i el trasllat de la façana i el pati va ser l'arquitecte Elies Rogent.

Quarteró 64

Miquel Garriga i Roca, 1859-1862 Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Miquel Garriga i Roca va confeccionar entre 1859 i 1862 una acurada cartografia a escala 1:250 de la ciutat que acabava llavors d'enderrocar les muralles. El full mostra el carrer Duc de la Victòria i els edificis nous construïts als solars que havien ocupat la casa Gralla i altres immobles veïns.

Dispersions

Les pedres de la casa Gralla adquirides per Josep Xifré Downing es van guardar repartides entre un local al claustre de Santa Anna i el baluard de Tallers fins que, en una operació poc acurada, se'n va fer un trasllat incomplet a la finca dels Xifré a Sant Martí de Provençals. Les pedres restants van quedar oblidades i van tenir finals diversos: el col·leccionista Francesc Santacana va comprar la llinda de la porta principal, que avui es pot veure al Museu de l'Enrajolada de Martorell, i el 1867 Albert Coll va incorporar llindes de portes interiors a la torre Pallaresa de Santa Coloma de Gramenet.

Després de la mort sobtada de Josep Xifré Downing, el 1868, el projecte de reconstrucció de la casa Gralla a Sant Martí va quedar en no-res. Uns anys després el seu fill, Josep Xifré Hamel, que no vivia a Barcelona, va posar a la venda la finca, revalorada amb el creixement de l'Eixample. El 1881, el marquès de Brusil li va comprar les pedres de la casa Gralla, però el que esperava que fos la façana va resultar ser el pati. Encara avui es desconeix el destí de la façana, per bé que algunes fonts apunten que va acabar reblint l'escullera del port.

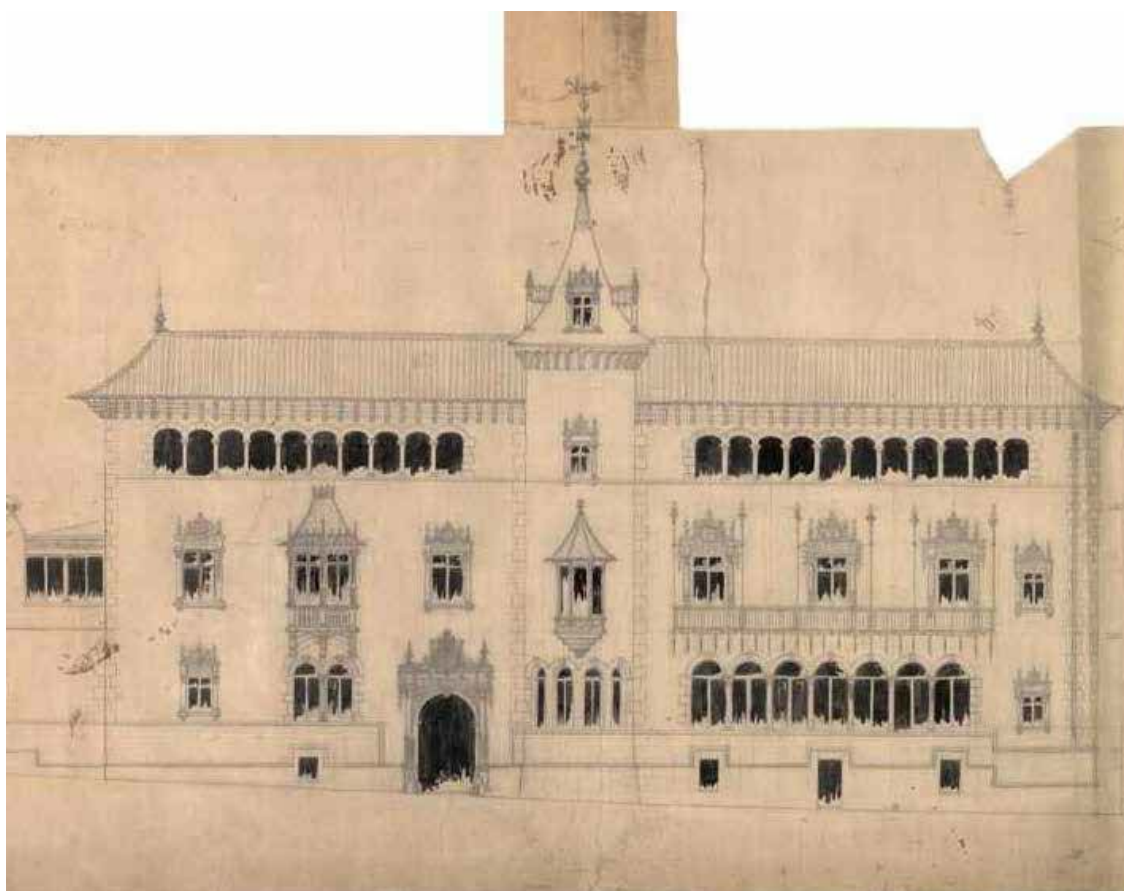

Llinda de la porta principal de la casa Gralla, al Museu de l'Enrajolada de Martorell
Fotografia de Judith Urbano

Evocacions

Josep Oriol Mestres va construir la casa Jover al lloc on hi havia hagut la casa Gralla i hi va fer al·lusió en les referències ornamentals de l'exterior i del pati interior. Francesc Rogent, fill d'Elies Rogent, també la va tenir present a la casa *Napoleón*, a la Rambla (convertida després en frontó Colón).

L'evocació historicista més notable va ser, tanmateix, la de Josep Puig i Cadafalch a Can Serra, en la qual va girar la mirada cap a la composició i el repertori escultòric de la casa Gralla: el sòcol amb obertures, la porta descentrada, la galeria superior, el ràfec pronunciat i, fins a un cert punt, la torre en cantonada, així com la concentració de la decoració a la porta i les finestres, recorden, reinterpretant-la, la casa renaixentista.

Casa Serra

Josep Puig i Cadafalch, 1902-1907 Dibuix. Llapis i carbó sobre paper Canson. Arxiu Nacional de Catalunya

Reconstruccions

El poder de representació social de la casa Gralla ha perdurat des dels temps del Renaixement fins als nostres dies. Després de l'intent de la família Xifré de reconstruir-la a la seva finca a Sant Martí, finalment frustrat, el marquès de Brusi va proposar-s'ho el 1881 i va encarregar a l'arquitecte August Font i Carreras que incorporés la façana renaixentista a la seva casa de Sant Gervasi.

Va resultar, però, que les pedres adquirides pel marquès no corresponien a la façana, sinó al pati, que es va muntar com un pavelló al jardí, fins que el 1907 Maria Josefa Brusi va demanar a Font que construís la casa al seu voltant. El 1959, en els temps de la ciutat del *desarrollo*, els Brusi van vendre's els terrenys, ben situats al carrer de Balmes, i el pati es va guardar en un magatzem a Cornellà. Des d'aleshores es van creuar reiteradament l'interès de la família per vendre'l i el de l'Ajuntament per adquirir-lo, la qual cosa va impulsar fins i tot el 1964 una possible declaració de monument historicoartístic local. Però cap d'aquestes iniciatives va prosperar.

Finalment, el 1990 les pedres van ser venudes a una empresa constructora malaguenya, que les va traslladar a Mijas, amb vista a col·locar-les en algun palauet de la Costa del Sol. Cinc anys després, però, seguien sense muntar i el pati va entrar en possessió de l'empresari argentí Herberto Gut. Aquest en va confiar la reconstrucció a Octavio Mestre dins la seu de Prosegur, al polígon Pedrosa de l'Hospitalet de Llobregat, on el pati es troba des de 1996, declarat bé cultural d'interès local.

Planta baixa i planta pis del pati de la casa Gralla reconstruït a la finca dels Brusi a Sant Gervasi
Fotografia. Abans de 1936. Col·lecció particular del marquès de Casa Brusi

Peces desmuntades del pati de la casa Gralla a Mijas, Màlaga
Fotografies d'Octavio Mestre, arquitecte, 1994

Pati de la casa Gralla en l'actualitat
Seu de Prosegur, polígon industrial Pedrosa, l'Hospitalet del Llobregat. Fotografies d'Enric Gracia Molina

La Casa Gralla. El periple d'un monument

MUHBA Plaça del Rei, capella de santa Àgata
Del 17 de març al 22 de maig de 2016

Acte inaugural dimecres 16 de març, a les 19 h

Activitats al voltant del projecte

Visites d'autor a càrrec de Judith Urbano, el 2 d'abril i el 7 de maig, de 12 a 13 h.
Preu: 5 €

Seminari La Casa Gralla, del Renaixement als nostres dies, que abordarà els corrents renaixentistes en l'arquitectura barcelonina i el cas de la Casa Gralla, així com la seva trajectòria després de l'enderroc el 1856: evocació en edificis posteriors i intents per reconstruir-la. Hi intervindran: Joaquim Garriga, Judith Urbano, Josep Bracons i Joan Molet. Els dies 3 i 5 de maig, de 17.30 a 21 h. MUHBA Plaça del Rei, sala de Martí l'Humà.
Preu: 6 €

Es recomana reserva prèvia. Informació i reserves, de dilluns a divendres laborables, de 10 a 14 h i de 16 a 19 h, Tel. 93 256 21 22 o al correu reservesmuhba@bcn.cat.

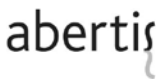
Imatges

<http://tinyurl.com/casagralla>

Patrocinadors

El MUHBA compta amb el suport del Cercle del Museu

Patrons benefactors

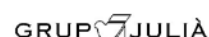
Patrons institucionals

Associats

Amics

Organització i producció

MUHBA – Museu d'Història de Barcelona

Direcció del projecte

Joan Roca i Albert

Comissariat

Judith Urbano Lorente

(Grup de recerca Història, Arquitectura i Disseny, Universitat Internacional de Catalunya)

Coordinació del projecte

Mònica Blasco

Coordinació tècnica

Elisenda Curià

Comunicació

Àngels Bertran

Aurora de la Rosa

Documentació

Cristina Bobillo

Guillem Carabí

Assessorament

Joaquim Garriga

Ramon Grau

Revisió del guió

Ramon Pujades

Joan Roca i Albert

Museografia i disseny gràfic

Marta Galí i Marta Oristrell (MiM)

Conservació preventiva

Lídia Font Pagès

Ana Lázaro

Restauració

Raquel Garcia Quiroga

Producció i muntatge

Croquis, producció i disseny d'exposicions i museografia

Producció Audiovisual

Ppal.2 Films

Revisió lingüística i traduccions

Jordi Curell (Mots)

Transport d'originals

SIT

Assegurances

Marsh, SA

Seguretat

Senén Vallès

Grupo Control. Empresa de Seguridad, SA

Prestadors de les obres exposades

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona; Arxiu Històric del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya; Maria Font i Oncins; Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona; Arxiu Nacional de Catalunya; Miguel Canals Elias-Brusi, marquès de Casa Brusi; Museu Nacional d'Art de Catalunya, Jordi Rogent

Imatges

Arxiu fotogràfic de Barcelona; Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya; Kunsthistorisches Museum, Viena; Enric Gracia Molina; Octavio Mestre; Österreichische nationalbibliothek, Viena; Pep Parer; Patrimonio Nacional, Madrid; Lluís Sans; Judith Urbano

Agraïments

Josep Bracons, Miguel Canals Elias-Brusi, marquès de Casa Brusi, Cèsar Favà, Maria Font i Oncins, Josep Emili Hernández Cros, Octavio Mestre, família Vallvè Ribera, Frederic-Pau Verrié, Joan Yeguas.